

УДК 377:37.091.3:004:37.013.42

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-4\(56\)-1655-1672](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-4(56)-1655-1672)

Паска Тарас Валерійович доктор філософії, асистент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, <https://orcid.org/0000-0002-4579-388X>

Салига Наталія Миколаївна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, <https://orcid.org/0000-0003-0541-4424>

Єгорова Інга Вячеславівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, <https://orcid.org/0000-0001-8070-9455>

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ДИДАКТИЧНА ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ ТА ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті розглянуто академічну доброчесність як важливу дидактичну основу формування цифрової та громадянської компетентностей майбутніх фахівців професійної освіти в умовах цифровізації освіти та інтеграції української освітньої системи до європейського освітнього простору.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю підготовки педагогів, здатних відповідально діяти в інформаційному суспільстві, дотримуватися етичних норм академічної діяльності та формувати культуру доброчесності у професійному середовищі.

Метою статті є теоретичне обґрунтування академічної доброчесності як дидактичної основи формування цифрової та громадянської компетентностей майбутніх фахівців професійної освіти та аналіз особливостей її інтеграції в освітній процес закладу вищої освіти. У роботі проаналізовано нормативно-правові документи та наукові праці вітчизняних дослідників, розкрито сутність понять «академічна доброчесність», «дидактичні основи», «цифрова компетентність», «громадянська компетентність».

Визначено, що академічна доброчесність виступає важливим ціннісним чинником освітнього процесу, який сприяє розвитку критичного мислення, відповідального використання інформаційних ресурсів та формуванню активної громадянської позиції здобувачів освіти.

Особливу увагу приділено практичному досвіду інтеграції принципів академічної доброчесності у професійну підготовку здобувачів освітньо-професійної програми «Професійна освіта. Цифрові технології» Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. Висвітлено використання інтерактивних методів навчання, тренінгів, кейсів і дискусій, спрямованих на формування культури академічної доброчесності, цифрової грамотності та громадянської відповідальності студентів. Результати опитування здобувачів освіти засвідчили достатній рівень усвідомлення значення академічної доброчесності у професійній підготовці майбутніх фахівців.

Зроблено висновок, що інтеграція принципів академічної доброчесності в освітній процес сприяє підготовці компетентних і відповідальних фахівців, здатних ефективно діяти у цифровому освітньому середовищі.

Ключові слова: академічна доброчесність, професійна освіта, дидактичні основи, цифрова компетентність, громадянська компетентність, цифрові технології, майбутні педагоги, цифровізація освіти, академічна культура, освітній процес, інтерактивні методи навчання.

Paska Taras Valeriiovych PhD in Pedagogy, Assistant of the Bohdan Stuparyk Department of Pedagogy and Educational Management, Vasyl Stefanyk Carpathian National University, Ivano-Frankivsk, <https://orcid.org/0000-0002-4579-388X>

Salyha Natalia Mykolaivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Bohdan Stuparyk Department of Pedagogy and Educational Management, Vasyl Stefanyk Carpathian National University, Ivano-Frankivsk, <https://orcid.org/0000-0003-0541-4424>

Yehorova Inha Vyacheslavivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Bohdan Stuparyk Department of Pedagogy and Educational Management, Vasyl Stefanyk Carpathian National University, Ivano-Frankivsk, <https://orcid.org/0000-0001-8070-9455>

ACADEMIC INTEGRITY AS A DIDACTIC FOUNDATION FOR DEVELOPING DIGITAL AND CIVIC COMPETENCIES IN FUTURE VOCATIONAL EDUCATION SPECIALISTS

Abstract. This article examines academic integrity as an important pedagogical foundation for developing the digital and civic competencies of future vocational education specialists in the context of the digitalization of education and the integration of the Ukrainian educational system into the European educational area. The relevance of the study stems from the need to train educators capable of acting responsibly in the information society, adhering to ethical standards of academic activity, and fostering a culture of integrity in the professional environment.

The purpose of this article is to provide a theoretical justification for academic integrity as a didactic foundation for developing the digital and civic competencies of future vocational education specialists, and to analyze the specifics of its integration into the educational process at institutions of higher education. The paper analyzes regulatory and legal documents as well as scientific works by domestic researchers and reveals the essence of the concepts of “academic integrity,” “didactic foundations,” “digital competence,” and “civic competence.” It is determined that academic integrity serves as an important value-based factor in the educational process, contributing to the development of critical thinking, the responsible use of information resources, and the formation of an active civic stance among students.

Particular attention is paid to practical experience in integrating the principles of academic integrity into the professional training of students enrolled in the education program “Vocational Education: Digital Technologies” at Vasyl Stefanyk Carpathian National University. The article describes the use of interactive teaching methods, workshops, case studies, and discussions aimed at fostering a culture of academic integrity, digital literacy, and civic responsibility among students. Survey results from students demonstrated a sufficient level of awareness regarding the importance of academic integrity in the professional training of future specialists.

It has been concluded that integrating the principles of academic integrity into the educational process contributes to the training of competent and responsible professionals capable of functioning effectively in a digital educational environment.

Keywords: academic integrity, professional education, pedagogical foundations, digital literacy, civic literacy, digital technologies, future teachers, digitization of education, academic culture, educational process, interactive teaching methods.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується глибокими трансформаційними процесами, зумовленими як глобалізацією, цифровізацією, так і викликами воєнного часу. У цих умовах особливої ваги набуває якість підготовки майбутніх фахівців професійної освіти, здатних ефективно діяти в інформаційно насиченому, динамічному та соціально відповідальному середовищі. Одним із ключових чинників забезпечення такої підготовки є формування цифрової та громадянської компетентностей, що визначають здатність особистості до критичного мислення, відповідального використання інформаційних ресурсів, дотримання етичних норм у професійній діяльності та активної участі в суспільному житті. Водночас поширення академічної доброчесності, зокрема плагіату, фальсифікації результатів, неетичного використання цифрових інструментів, актуалізує потребу у переосмисленні ролі академічної доброчесності як базового дидактичного принципу організації освітнього процесу.

Особливої уваги потребує усвідомлення академічної доброчесності не лише як сукупності етичних норм і правил поведінки, а як важливої дидактичної

основи освітнього процесу, що забезпечує формування відповідального, критично мислячого та соціально активного фахівця. Саме через інтеграцію принципів доброчесності у зміст навчання, методи та організаційні форми освітнього процесу можливе ефективне формування цифрової компетентності (здатності до безпечного, етичного та критичного використання цифрових технологій) та громадянської компетентності (усвідомлення прав і обов'язків, відповідальності за власні дії в інформаційному просторі). Однак у сучасній педагогічній практиці простежується недостатній рівень системного підходу до реалізації потенціалу академічної доброчесності як дидактичної основи формування зазначених компетентностей, що зумовлює необхідність ґрунтовного наукового осмислення цієї проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика формування академічної доброчесності, цифрової та громадянської компетентностей у системі сучасної освіти активно досліджується у вітчизняному науковому дискурсі. Теоретико-методологічні засади цифровізації освіти, компетентнісного підходу та трансформації освітнього процесу розкрито у працях таких науковців, як Г. Бааджи, Д. Завгородній, А. Єськова, Д. Карпюк, Н. Коломієць, С. Кононенко, Н. Крамаренко, М. Кривонос, М. Криштанович, О. Коврига, Н. Коломієць, С. Пашкевич, А. Пономаренко, І. Семенишина, Л. Тітова, Г. Ульянова, І. Федосова, О. Федотова, І. Шевченко та ін. У їхніх дослідженнях висвітлюються питання цифрової трансформації освіти, розвитку цифрового освітнього середовища, формування цифрової компетентності майбутніх фахівців та впровадження інноваційних педагогічних технологій у професійну підготовку. Окремі аспекти формування цифрової компетентності педагогів і здобувачів освіти розкрито у працях О. Мирошніченка, А. Ковальчук, Н. Коломієць, де дослідники обґрунтовують структуру цифрової компетентності, її складники та значення у професійній діяльності сучасного педагога. Важливе значення для дослідження дидактичних засад освітнього процесу мають наукові праці Г. Васяновича, В. Онищенка, І. Осадченко, у яких розкрито теоретичні основи професійної педагогіки та дидактики, особливості організації освітнього процесу у закладах освіти та формування професійної компетентності майбутніх фахівців.

Суттєвий внесок у дослідження феномену академічної доброчесності зробили такі науковці, як О. Чумак, Т. Іщенко, М. Затхей, Ю. Малогулко, І. Ніколієва, О. Семеног, І. Тодорова, Г. Шишкіна та ін., у працях яких проаналізовано категорійний зміст академічної доброчесності, її етичні, правові та організаційні засади, а також механізми забезпечення у системі освіти і науки. Значну увагу ролі академічної доброчесності у формуванні академічної культури та забезпеченні якості вищої освіти приділяють І. Доценко, Л. Пшенична, Г. Ульянова, які розглядають її як важливий індикатор ефективності освітнього процесу та соціальний капітал сучасного університету. Питання формування громадянської компетентності майбутніх педагогів знайшли відображення у

наукових працях І. Зязюна, В. Рибалки, Г. Філіпчука, О. Шестопалюка, І. Жадан, В. Піддячого, О. Ковальової та інших дослідників, які розглядають громадянську компетентність як інтегративну характеристику особистості, що поєднує систему знань, ціннісних орієнтацій і практичних умінь соціальної взаємодії. Водночас аналіз наукових джерел засвідчує, що, попри значну кількість досліджень, недостатньо висвітленим залишається питання розгляду академічної доброчесності саме як дидактичної основи формування цифрової та громадянської компетентностей майбутніх фахівців професійної освіти, що й зумовлює актуальність та наукову спрямованість даного дослідження.

Мета статті – теоретично обґрунтувати та проаналізувати академічну доброчесність як дидактичну основу формування цифрової та громадянської компетентностей майбутніх фахівців професійної освіти, а також дослідити особливості її інтеграції у зміст і організацію освітнього процесу закладу вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Сучасні трансформаційні процеси у сфері освіти, зумовлені активним розвитком цифрових технологій, глобалізаційними викликами та необхідністю інтеграції української освіти у європейський освітній простір, актуалізують проблему формування в майбутніх фахівців професійної освіти ключових компетентностей, які забезпечують їхню ефективну професійну діяльність і соціальну відповідальність. У цьому контексті особливого значення набуває академічна доброчесність як важлива складова сучасної академічної культури та дидактична основа формування цифрової й громадянської компетентностей майбутніх педагогів професійного навчання. Саме дотримання принципів академічної доброчесності створює умови для розвитку відповідального ставлення до освітньої та наукової діяльності, формує культуру використання інформаційних ресурсів, сприяє становленню етичної поведінки у професійному середовищі та забезпечує довіру до результатів освітньої діяльності.

Насамперед для всебічного розкриття досліджуваної проблеми доцільно звернутися до визначення поняття «академічна доброчесність». У сучасному нормативно-правовому полі України це поняття набуло чіткого законодавчого трактування та стало одним із ключових принципів організації освітнього процесу у закладах освіти. Зокрема, у Законі України «Про освіту» (2017) академічна доброчесність визначається як «сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [1]. Таке визначення підкреслює не лише нормативний характер академічної доброчесності, але й її важливу роль у формуванні якісного освітнього середовища, де забезпечується прозорість освітньої діяльності, відповідальність усіх учасників освітнього процесу та дотримання етичних стандартів.

Подальший розвиток правового забезпечення академічної доброчесності в Україні пов'язаний із прийняттям Закону України «Про академічну доброчесність» (2025). Цей нормативно-правовий акт визначає базові цінності академічної доброчесності, встановлює основні принципи її дотримання, а також окреслює правові та організаційні механізми її формування та забезпечення в системі освіти і науки. У зазначеному документі академічна доброчесність трактується як «сукупність цінностей, принципів і заснованих на них правил, якими мають керуватися суб'єкти академічної діяльності під час провадження такої діяльності» [2]. У цьому визначенні акцент зроблено на ціннісному підґрунті академічної доброчесності, що підкреслює її значення як етичної основи функціонування сучасної академічної спільноти.

Важливо зазначити, що дія зазначеного Закону поширюється на широкий спектр суб'єктів академічної діяльності, зокрема на здобувачів освіти, педагогічних і науково-педагогічних працівників, науковців, а також керівників закладів освіти. Такий підхід забезпечує комплексний характер реалізації принципів академічної доброчесності та сприяє формуванню єдиного етичного простору в системі освіти. У контексті підготовки майбутніх фахівців професійної освіти це має особливе значення, оскільки саме під час професійної підготовки формується система цінностей, професійних установок та моделей поведінки, які майбутній педагог буде транслювати у своїй подальшій професійній діяльності.

Особливу увагу в Законі України «Про академічну доброчесність» приділено визначенню базових цінностей, що становлять основу академічної культури. До них належать чесність, довіра, повага, відповідальність та уникнення конфлікту інтересів. Саме ці цінності мають безпосередній зв'язок із формуванням цифрової компетентності, оскільки передбачають відповідальне та етичне використання інформації, дотримання авторського права, коректне використання цифрових ресурсів, а також розвиток критичного мислення під час роботи з інформацією у цифровому середовищі. У сучасних умовах цифровізації освіти дотримання цих принципів є необхідною передумовою формування культури академічної комунікації та відповідального використання цифрових технологій. Водночас законодавство чітко визначає основні види порушень академічної доброчесності, що можуть виникати у процесі освітньої та наукової діяльності. До них належать відчуження авторства, академічний плагіат, приписування авторства, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, недоброчесне використання результатів, згенерованих штучним інтелектом, недоброчесне оцінювання, несамотійне виконання завдання, недозволена допомога, академічний саботаж, схилення до порушення академічної доброчесності, а також інституційні порушення академічної доброчесності [2]. Така деталізація порушень сприяє формуванню чітких орієнтирів для учасників освітнього процесу щодо допустимих та недопустимих форм поведінки у сфері академічної діяльності.

Важливим аспектом зазначеного Закону є також визначення механізмів відповідальності за порушення академічної доброчесності. Законодавством передбачено застосування академічної відповідальності, яка може варіюватися від повторного проходження освітнього компонента до позбавлення наукових ступенів або звільнення з посади. Такі заходи спрямовані на забезпечення справедливості, підтримку високих стандартів академічної культури та запобігання порушенням академічної доброчесності у майбутньому.

Не менш важливим є закріплення у законодавстві принципу презумпції невинуватості у випадках підозри щодо порушення академічної доброчесності. Відповідно до цього принципу факт порушення має бути встановлений уповноваженим органом на основі чітко визначеної процедури, яка виключає можливість безпідставних звинувачень. Такий підхід сприяє забезпеченню об'єктивності та справедливості у розгляді випадків можливих порушень академічної доброчесності.

Загалом прийняття Закону України «Про академічну доброчесність» спрямоване на підвищення рівня довіри до української системи освіти та науки, а також на приведення її у відповідність до європейських стандартів академічної культури. У контексті підготовки майбутніх фахівців професійної освіти це створює передумови для формування нового покоління педагогів, які дотримуються принципів чесності, відповідальності та етичної поведінки у своїй професійній діяльності.

Важливість академічної доброчесності як ключового чинника розвитку сучасної освіти підкреслюється і в наукових дослідженнях. Зокрема, науковці Г. Ульянова та Н. Бааджи зазначають, що академічна доброчесність активно заохочується і впроваджується через міжнародні, регіональні та національні ініціативи, а також через політики академічної доброчесності освітніх і наукових інституцій, які виступають важливою складовою академічного успіху та формування конкурентоспроможного професійного середовища [3]. Це свідчить про те, що академічна доброчесність розглядається не лише як етичний принцип, але й як стратегічний ресурс розвитку сучасної освіти та науки.

У науковій літературі також підкреслюється роль академічної доброчесності як важливого індикатора якості освітнього процесу у закладах вищої освіти. Зокрема, І. Доценко зазначає, що «академічна доброчесність виступає своєрідним морально-етичним вимірником подальшого вдосконалення якості вищої освіти, оскільки учасники освітнього процесу стають більш відкритими до нових цінностей, принципів та суспільних стандартів» [4, с. 38]. Таке розуміння підкреслює важливість формування культури доброчесності як одного з основних напрямів модернізації сучасної освіти.

У наукових дослідженнях також акцентується увага на тому, що академічна доброчесність є важливим ресурсом розвитку університетської спільноти. Зокрема, науковиця Л. Пшенична зазначає, що академічна доброчесність для закладу вищої освіти – це «соціальний капітал сучасного університету, який

проявляється у формуванні нової академічної культури на принципах академічної свободи, суспільної відповідальності, пошани до людської гідності, адже головний капітал майбутнього – це креативні люди з високим інтелектом, винахідливістю, мотивацією і творчими здібностями» [5, с. 14]. Такий підхід дозволяє розглядати академічну доброчесність як стратегічний ресурс, що забезпечує довіру до освітніх результатів та сприяє формуванню висококваліфікованих фахівців.

Важливим теоретико-методологічним аспектом дослідження академічної доброчесності як чинника формування ключових компетентностей майбутніх фахівців професійної освіти є з'ясування сутності дидактичних основ освітнього процесу. Саме дидактика як складова педагогічної науки визначає закономірності, принципи, методи та організаційні форми освітньої діяльності, які забезпечують ефективне засвоєння знань, формування вмінь і навичок, а також розвиток особистісних і професійних якостей здобувачів освіти. У контексті професійної підготовки майбутніх педагогів закладів професійної освіти дидактичні основи виступають важливим інструментом організації освітнього процесу, спрямованого на формування не лише професійних знань, а й світоглядних орієнтирів, етичних норм і ціннісних установок.

Науковці Г. Васянович та В. Онищенко підкреслюють, що професійна педагогіка «розкриває дидактичні, методологічні, концептуальні, теоретичні та методологічні основи процесів у професійних закладах освіти» [6, с. 13]. У межах цієї галузі педагогічної науки особлива увага приділяється дослідженню закономірностей формування професійної компетентності майбутніх фахівців, розвитку їхнього професійного мислення, а також формуванню готовності до здійснення педагогічної діяльності. Водночас предметом професійної педагогіки, зокрема професійної дидактики, науковці визначають системи та процеси освіти, теоретичного і виробничого навчання, виховання та формування особистості професіонала, що передбачає інтеграцію знань, умінь, навичок і ціннісних орієнтацій.

У цьому контексті важливим є розуміння дидактичної системи як цілісного комплексу взаємопов'язаних компонентів освітнього процесу. Дослідниця І. Осадченко під дидактичною системою розуміє «сукупність взаємозалежних дидактичних компонентів (зміст, принципи, форми, методи, засоби навчання початкової освіти тощо), функціональність яких залежить від загальних парадигмальних (визначених історичними обставинами та суспільними потребами) вимог» [7, с. 29]. Таке трактування підкреслює системний характер організації освітнього процесу та необхідність врахування суспільних потреб і освітніх тенденцій під час формування змісту освіти.

У свою чергу Н. Коломієць наголошує на тому, що дидактичні засади охоплюють цілі навчання, принципи та умови їх реалізації, зміст освіти, методи й форми організації освітньої діяльності, а також взаємозалежну діяльність педагога і здобувачів освіти [8]. Такий підхід дозволяє розглядати дидактичні

основи як цілісну систему педагогічних орієнтирів, які визначають організацію освітнього процесу та забезпечують досягнення поставлених освітніх результатів.

У свою чергу під дидактичними основами у контексті нашого дослідження ми розуміємо цілісну систему принципів, цінностей, змісту, форм і методів організації освітнього процесу, яка забезпечує формування у майбутніх фахівців професійної освіти цифрової та громадянської компетентностей на засадах академічної доброчесності як ключового регулятивного та ціннісного чинника.

Не менш важливим для розкриття досліджуваної проблематики є визначення поняття «цифрова компетентність», яке в сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства набуває особливої актуальності. Відповідно до Концепції розвитку цифрових компетентностей, схваленої Кабінетом Міністрів України 3 березня 2021 року, цифрова компетентність визначається як «динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, інших особистих якостей у сфері інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність із використанням таких технологій» [9]. У цьому визначенні підкреслюється комплексний характер цифрової компетентності, яка включає не лише технічні навички використання цифрових ресурсів, але й здатність критично оцінювати інформацію, безпечно працювати у цифровому середовищі та відповідально використовувати цифрові технології.

Значний внесок у теоретичне осмислення структури цифрової компетентності зробив О. Мирошніченко, який визначає її як «здатність доцільно, критично і безпечно у процесі професійної діяльності обирати, створювати та змінювати цифрові ресурси, керувати ними, захищати та поширювати їх, застосовувати у процесі навчання студентів» [10, с. 120]. Таке трактування акцентує увагу на активній ролі педагога у створенні та використанні цифрових освітніх ресурсів, а також на необхідності формування відповідального ставлення до цифрової інформації.

Науковець пропонує структуру цифрової компетентності, що складається з трьох взаємопов'язаних компонентів: інформаційно-пошукової, онлайн-комунікативної та безпеково-технічної компетентностей. Інформаційно-пошукова компетентність передбачає здатність здійснювати пошук інформації у цифровому середовищі, аналізувати її, критично оцінювати достовірність джерел та перетворювати отримані дані на якісний освітній або професійний контент. Онлайн-комунікативна компетентність пов'язана зі здатністю здійснювати ефективну комунікацію у цифровому середовищі, використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні платформи для професійної взаємодії та організації освітнього процесу. Безпеково-технічна компетентність передбачає вміння безпечно працювати з цифровими технологіями, дотримуватися принципів інформаційної безпеки, а також відповідально використовувати програмне

забезпечення та інформаційні ресурси [10]. Дослідник А. Ковальчук зазначає, що «розвиток цифрової компетентності майбутнього педагога професійного навчання – це систематичний і поетапний процес набуття та вдосконалення знань, умінь і навичок, пов'язаних з ефективним використанням цифрових технологій у професійній освіті» [11, с. 152]. Такий підхід передбачає цілеспрямовану організацію освітнього процесу, у межах якого здобувачі освіти набувають досвіду використання цифрових інструментів, опановують сучасні технології створення освітнього контенту та розвивають навички критичного аналізу інформації.

Не менш важливим для розкриття теми дослідження є визначення сутності громадянської компетентності, яка у сучасному освітньому дискурсі розглядається як одна з ключових компетентностей особистості. Відповідно до Закону України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» (2022) громадянська компетентність визначається як «здатність особи реалізовувати і захищати права та свободи людини і громадянина, відповідально ставитися до обов'язків громадянина, брати активну участь у суспільному житті, підтримувати розвиток демократичного суспільства та утверджувати верховенство права, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, пов'язаних з ідеями демократії та верховенства права, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей» [12]. Це визначення підкреслює комплексний характер громадянської компетентності, яка поєднує знання, ціннісні орієнтації, світоглядні установки та практичні навички соціальної взаємодії.

У науковій літературі громадянська компетентність розглядається як інтегративна характеристика особистості, що формується у процесі соціалізації та освітньої діяльності. Так, І. Жадан визначає громадянську компетентність як «інтегративну характеристику особистості, що свідчить про ступінь її готовності до ефективного виконання ролі громадянина, і зумовлюється рівнем сформованості компетентностей (якостей, здатностей та готовностей). Перелік громадянських компетентностей і визначення їхніх еталонних показників на кожному з культурно-історичних етапів розвитку суспільства прямо чи опосередковано, з більшим чи меншим ступенем конкретизації визначає спільнота» [13, с. 11]. Такий підхід дозволяє розглядати громадянську компетентність як результат комплексного впливу освітніх, соціальних і культурних факторів.

Важливим для розуміння структури громадянської компетентності є дослідження О. Ковальнової, яка розробила структурно-критеріальну модель цієї компетентності. Згідно з її підходом, громадянська компетентність охоплює п'ять взаємопов'язаних компонентів. Перший компонент – особистісні якості та здібності – розглядається як внутрішній психологічний ресурс, що забезпечує готовність і спроможність особистості до конструктивної громадянської участі.

Другий компонент – ціннісні орієнтації та ставлення – відображає систему моральних і політичних установок, які визначають громадянську позицію людини та впливають на її соціальну поведінку. Третій компонент структури громадянської компетентності становлять мотиваційні й цільові спонування, які відображають внутрішні наміри особистості, її переконаність у значущості громадянської активності та готовність брати участь у суспільному житті. Четвертий компонент – громадянські знання – охоплює сукупність базових знань, що дозволяють особі орієнтуватися у політичних, правових, історико-культурних та інформаційних контекстах сучасного суспільства. П'ятий компонент – уміння та навички, набуті у процесі громадської діяльності – передбачає сформованість практичних компетенцій, які дають змогу ефективно діяти у різних соціальних ситуаціях і виконувати роль активного громадянина [14].

У контексті підготовки майбутніх педагогів закладів професійної освіти формування громадянської компетентності має особливе значення, оскільки педагог виступає не лише носієм знань, але й провідником суспільних цінностей. Саме тому у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів важливо формувати у них здатність до усвідомленої громадянської участі, відповідального ставлення до суспільних процесів та готовність до реалізації демократичних принципів у професійній діяльності. Зокрема, В. Піддячий розглядає громадянську компетентність майбутнього педагога як «набування знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, які дозволять усвідомлено, відповідально й ефективно реалізовувати громадянські обов'язки та права у суспільно-політичній та навчальній діяльності, користуватися свободами, займати активну громадянську позицію з метою розвитку демократичного суспільства, бути патріотом своєї держави, шанобливо ставитися до народів і культур інших країн» [15, с. 81]. Такий підхід акцентує увагу на інтеграції професійних, світоглядних та морально-етичних характеристик особистості педагога.

Важливо підкреслити, що формування громадянської компетентності майбутніх фахівців професійної освіти безпосередньо пов'язане з формуванням культури академічної доброчесності. Дотримання принципів чесності, відповідальності, поваги до інтелектуальної власності та етичної поведінки в освітньому середовищі сприяє формуванню громадянської свідомості здобувачів освіти, розвиває їхню здатність до критичного мислення, відповідального прийняття рішень та активної участі у суспільному житті.

Таким чином, цифрова і громадянська компетентності майбутніх фахівців професійної освіти формуються у тісному взаємозв'язку з принципами академічної доброчесності, які виступають важливою дидактичною основою організації освітнього процесу. Дотримання норм академічної культури сприяє розвитку критичного мислення, відповідального ставлення до використання

інформаційних ресурсів, формуванню етичних моделей поведінки та активної громадянської позиції. У свою чергу інтеграція принципів академічної доброчесності у зміст і методику професійної підготовки майбутніх педагогів створює передумови для формування сучасного фахівця, здатного ефективно діяти у цифровому освітньому середовищі, дотримуватися демократичних цінностей та сприяти розвитку відповідального громадянського суспільства.

Практична реалізація положень щодо забезпечення академічної доброчесності як дидактичної основи формування цифрової та громадянської компетентностей майбутніх фахівців професійної освіти знаходить своє системне втілення в діяльності Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (КНУВС). В університеті затверджено низку внутрішніх документів, зокрема Кодекс честі Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності, а також Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти. Зазначені документи не лише регламентують правила поведінки учасників освітнього процесу, але й виступають основою формування відповідних компетентностей через інтеграцію принципів академічної доброчесності у зміст освіти, методи навчання та систему оцінювання.

Важливим напрямом реалізації політики академічної доброчесності є її інтеграція безпосередньо у зміст освітніх компонентів підготовки майбутніх фахівців. У процесі професійної підготовки здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми «Професійна освіта. Цифрові технології» освітнього рівня бакалавр педагогічного факультету КНУВС формування цифрової та громадянської компетентностей майбутніх фахівців органічно поєднується з формуванням культури академічної доброчесності. Особливо результативним у цьому контексті є використання потенціалу таких навчальних дисциплін, як «Дидактичні основи професійної освіти», «Вступ до спеціальності та академічна доброчесність», «Громадянська освіта і виховання». Зазначені дисципліни забезпечують формування у студентів цілісного уявлення про етичні засади професійної діяльності педагога, відповідальне використання цифрових ресурсів, дотримання авторського права, розвиток критичного мислення та громадянської відповідальності у професійній діяльності.

Під час опанування навчальної дисципліни «Дидактичні основи професійної освіти» студенти активно залучаються до різноманітних форм навчально-пізнавальної діяльності, спрямованих на усвідомлення ролі академічної доброчесності у професійній педагогічній діяльності. Зокрема, у межах практичних занять проводяться тематичні освітні воркшопи «Академічна доброчесність як основа сучасної педагогічної культури», інтерактивні дискусійні платформи «Етичні виклики цифрового освітнього середовища», педагогічні кейс-студії «Аналіз ситуацій порушення академічної доброчесності у професійній освіті», тренінгові заняття «Педагогічна етика та академічна

відповідальність викладача», а також освітні симуляції «Моделювання педагогічних ситуацій з дотриманням принципів академічної доброчесності». Студенти виконують аналітичні завдання, спрямовані на аналіз освітніх практик формування академічної культури у закладах професійної освіти, беруть участь у групових міні-дослідженнях, розробляють дидактичні моделі занять, у яких інтегруються принципи академічної доброчесності.

У межах навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності та академічна доброчесність» студенти системно ознайомлюються з нормативно-правовими засадами академічної етики та практичними аспектами дотримання принципів доброчесності у навчальній і науковій діяльності. У межах курсу організовуються інформаційно-освітні зустрічі «Академічна доброчесність у сучасному університетському середовищі», інтерактивні лекції-дискусії «Етика використання цифрових джерел інформації», а також воркшопи, освітні семінари, ділові ігри. Студенти виконують практичні вправи з аналізу наукових текстів на предмет коректності цитування, опановують навички використання систем перевірки текстів на наявність текстових запозичень, а також навчаються здійснювати коректне оформлення посилань та списку використаних джерел відповідно до сучасних стандартів академічного письма. Важливим елементом є виконання індивідуальних завдань, таких як підготовка есе «Моя академічна доброчесність як складова професійної ідентичності», розробка пам'яток для здобувачів освіти щодо уникнення плагіату.

Важливу роль у формуванні громадянської компетентності майбутніх фахівців відіграє навчальна дисципліна «Громадянська освіта і виховання». У процесі її вивчення студенти активно залучаються до освітніх ініціатив, спрямованих на розвиток відповідальної громадянської позиції та усвідомлення ролі академічної доброчесності як складової громадянської культури. У межах дисципліни проводяться інтерактивні обговорення «Академічна доброчесність як цінність демократичного суспільства», тематичні дебати «Громадянська відповідальність і академічна етика», освітні форуми «Цифрове громадянство та етика онлайн-комунікації», тренінгові заняття «Культура академічного діалогу в освітньому середовищі». Студенти беруть участь у моделюванні громадянських освітніх ініціатив, спрямованих на популяризацію принципів академічної доброчесності у студентському середовищі, готують аналітичні презентації.

З метою визначення рівня усвідомлення здобувачами вищої освіти ролі академічної доброчесності у формуванні цифрової та громадянської компетентностей майбутніх фахівців професійної освіти упродовж 2025-2026 рр. нами було проведено експериментальне дослідження. Для розв'язання поставлених завдань використано метод анкетування, яким були охоплені 38 студентів освітнього рівня бакалавр, що навчаються за освітньо-професійною програмою «Професійна освіта. Цифрові технології» КНУВС. Респондентам було запропоновано анкету на тему «Академічна доброчесність як основа формування цифрової та громадянської компетентностей у професійній освіті», яка містила

як закриті, так і відкриті запитання, спрямовані на виявлення рівня обізнаності студентів, їхнього ставлення до проблеми та практичного досвіду дотримання принципів академічної доброчесності.

Аналіз отриманих результатів засвідчив, що 58% опитаних студентів демонструють високий рівень розуміння сутності поняття академічної доброчесності та її ролі у професійній підготовці, 34% – середній рівень, тоді як лише 8% респондентів виявили фрагментарні знання з цієї проблематики. Це свідчить про загалом достатній рівень сформованості теоретичних уявлень, що є результатом системного впровадження відповідних освітніх компонентів у освітній процес.

У процесі опитування було з'ясовано, наскільки здобувачі освіти усвідомлюють зв'язок між академічною доброчесністю та цифровою компетентністю. Більшість респондентів (76%) зазначили, що дотримання принципів академічної доброчесності є необхідною умовою відповідального використання цифрових ресурсів, 18% вказали на частковий зв'язок між цими явищами, тоді як 6% не змогли чітко визначити таку взаємозалежність. Отримані результати підтверджують необхідність подальшого акцентування уваги на інтеграції етичних аспектів у процесі формування цифрових навичок.

Важливим аспектом дослідження було визначення ставлення студентів до використання інструментів штучного інтелекту в освітньому процесі з позицій академічної доброчесності. Зокрема, 41% респондентів зазначили, що регулярно використовують такі інструменти з дотриманням принципів доброчесності (із зазначенням джерел та критичним опрацюванням інформації), 44% – використовують епізодично та не завжди замислюються над етичними аспектами, тоді як 15% визнали, що не мають чіткого розуміння правил їх коректного застосування. Це свідчить про актуальність формування цифрової етики як складової професійної підготовки.

Важливим аспектом дослідження стало з'ясування того, як студенти оцінюють роль академічної доброчесності у формуванні громадянської компетентності. Результати анкетування показали, що 68% респондентів розглядають академічну доброчесність як важливу складову громадянської культури сучасного фахівця. Ще 24% опитаних вважають, що дотримання академічних норм сприяє формуванню відповідальності та етичної поведінки у професійній діяльності. Лише 8% студентів зазначили, що раніше не пов'язували питання академічної доброчесності з громадянською відповідальністю.

Окремий блок запитань стосувався оцінювання ефективності освітніх заходів, спрямованих на формування культури академічної доброчесності в університетському середовищі. У цьому контексті 61% респондентів оцінили такі заходи як високоефективні, 34% – як достатньо ефективні, а 5% студентів вказали на потребу у розширенні практичних форм роботи, зокрема тренінгів, інтерактивних занять та освітніх дискусій щодо етичного використання цифрових ресурсів.

Таким чином, результати проведеного експериментального дослідження засвідчили, що більшість здобувачів освіти усвідомлюють значення академічної доброчесності як важливої складової сучасного освітнього середовища та важливого чинника формування цифрової і громадянської компетентностей майбутніх фахівців професійної освіти. Отримані дані підтверджують доцільність подальшого системного впровадження інтерактивних педагогічних технологій, спрямованих на розвиток академічної культури студентів, відповідального використання цифрових ресурсів та формування громадянської відповідальності у професійній діяльності майбутніх педагогів.

Висновки. Проведений теоретичний аналіз наукових джерел і нормативно-правових документів засвідчив, що академічна доброчесність виступає важливою складовою сучасної академічної культури та невід’ємним елементом організації освітнього процесу у закладах вищої освіти. Встановлено, що академічна доброчесність ґрунтується на системі базових цінностей – чесності, довіри, відповідальності, поваги до інтелектуальної власності та уникнення конфлікту інтересів – і відіграє роль ключового регулятивного механізму освітньої та наукової діяльності. З’ясовано, що у контексті професійної підготовки майбутніх фахівців професійної освіти академічна доброчесність може розглядатися як дидактична основа формування цифрової та громадянської компетентностей, оскільки вона забезпечує розвиток культури відповідального використання інформаційних ресурсів, формує етичні моделі поведінки у цифровому середовищі, сприяє розвитку критичного мислення та становленню активної громадянської позиції майбутнього педагога.

Аналіз практичного досвіду Карпатського національного університету імені Василя Стефаника та результати проведеного експериментального дослідження підтвердили ефективність системного впровадження політики академічної доброчесності у освітній процес. Встановлено, що поєднання нормативного забезпечення, інтеграції відповідних змістових компонентів у навчальні дисципліни («Дидактичні основи професійної освіти», «Вступ до спеціальності та академічна доброчесність», «Громадянська освіта і виховання») та використання інтерактивних форм і методів навчання сприяє формуванню у студентів цілісного розуміння академічної культури. Результати анкетування засвідчили достатній рівень обізнаності здобувачів освіти щодо сутності академічної доброчесності, усвідомлення її зв’язку з цифровою та громадянською компетентностями, а також позитивне ставлення до впроваджених освітніх практик. Водночас виявлено потребу у подальшому розвитку цифрової етики, зокрема у контексті використання інструментів штучного інтелекту, що підтверджує актуальність удосконалення дидактичних підходів до формування відповідних компетентностей.

Перспективи подальших наукових розвідок доцільно пов’язувати з поглибленим дослідженням механізмів інтеграції принципів академічної доброчесності у цифрове освітнє середовище, зокрема з урахуванням стрімкого

розвитку технологій штучного інтелекту та їх впливу на освітню діяльність. Актуальним є також розроблення інноваційних методик формування цифрової та громадянської компетентностей на засадах академічної доброчесності, створення діагностичних інструментів для оцінювання рівня їх сформованості, а також вивчення міжнародного досвіду впровадження академічної етики у системі професійної освіти.

Література:

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#top> (дата звернення: 30.03.2026).
2. Про академічну доброчесність: Закон України від 18.12.2025 № 4742-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text> (дата звернення: 30.03.2026).
3. Ульянова Г., Бааджи Н. Академічна доброчесність як основа академічного успіху. *Правова позиція*. 2022. № 4(37). С. 98-103. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2022-4.18>
4. Доценко І. Академічна доброчесність у системі забезпечення якості вищої освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2022. № 32. С. 31-42. DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2022-32-31-42>
5. Пшенична Л. Становлення академічної культури та доброчесності у вищій школі. *Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Суми, 16-17 травня 2019 року) / за ред. О. М. Семеног. Суми : Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. С. 14-20.
6. Васянович Г., Онищенко В. Дидактичні засади професійної освіти у контексті фундаментальних педагогічних теорій. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2013. № 6. С. 9-34.
7. Осадченко І. Обґрунтування поняття «дидактична система» у контексті сучасної початкової школи. *Освіта XXI століття: теорія, практика, перспективи: матеріали Першої міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції*, м. Київ, 18 квіт. 2019 р. Київ : Фенікс, 2019. С. 29-32.
8. Коломієць Н. Дидактичні засади ефективного застосування інтерактивних методів у навчанні молодших школярів. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2018. № 1. С. 118-129. DOI: <https://doi.org/10.31499/2307-4906.1.2018.134899>
9. Концепція розвитку цифрових компетентностей: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 30.03.2026).
10. Мирошніченко О. Зміст і структура цифрової компетентності майбутніх педагогів закладів вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загально-освітній школах*. 2020. № 70. Т. 3. С. 119-123. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.70-3.22>
11. Ковальчук А. Розвиток цифрової компетентності майбутніх педагогів професійного навчання в умовах цифровізації. *Молодь і ринок*. 2023. № 11-12 (219-220). С. 148-153. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.296992>
12. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності: Закон України від 13.12.2022 № 2834-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text> (дата звернення: 30.03.2026).
13. Жадан І. Громадянська компетентність: соціальні очікування і реалії: монографія. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної соціальної та політичної психології. Кропивницький, 2022. 110 с.

14. Ковальова О. Громадянська компетентність: операціоналізована модель. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2025. № 4(99). С. 35-41. DOI: [https://doi.org/10.63437/3083-6425-2025-4\(99\)-04](https://doi.org/10.63437/3083-6425-2025-4(99)-04)

15. Піддячий В. Психологічні умови формування громадянської компетентності майбутніх педагогів. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2019. № 1(15). С. 77-86. DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(15\).2019.98-107](https://doi.org/10.35387/od.1(15).2019.98-107)

References:

1. Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 № 2145-VIII [On education: Law of Ukraine of September 5, 2017, № 2145-VIII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#top> (access obtained: 30.03.2026) [in Ukrainian].

2. Pro akademichnu dobrochesnist: Zakon Ukrainy vid 18.12.2025 № 4742-IX [On academic integrity: Law of Ukraine of December 18, 2025, № 4742-IX]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text> (access obtained: 30.03.2026) [in Ukrainian].

3. Ulianova, H., & Baadzi, N. (2022). Akademichna dobrochesnist yak osnova akademichnoho uspihu [Academic integrity as the basis of academic success]. *Pravova pozytsiia – Legal position*, 4(37), 98-103. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2022-4.18> [in Ukrainian].

4. Dotsenko, I. (2022). Akademichna dobrochesnist u systemi zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity [Academic integrity in the system of quality assurance of higher education]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka – Pedagogical education: theory and practice*, 32, 31-42. DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2022-32-31-42> [in Ukrainian].

5. Pshenychna, L. (2019). Stanovlennia akademichnoi kultury ta dobrochesnosti u vyshchii shkoli [Formation of academic culture and integrity in higher education]. *Akademichna kultura doslidnyka v osvithomu prostori: yevropeyskyi ta natsionalnyi dosvid – Academic culture of the researcher in the educational space: European and national experience: Proceedings of the II International scientific-practical conference (Sumy, May 16–17, 2019) / za red. O. M. Semenoh*. Sumy: Vydavnytstvo SumDPU imeni A. S. Makarenka, 14-20 [in Ukrainian].

6. Vasianovych, H., & Onyshchenko, V. (2013). Dydaktychni zasady profesiinoi osvity u konteksti fundamentalnykh pedahohichnykh teorii [Didactic principles of professional education in the context of fundamental pedagogical theories]. *Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity – Pedagogy and psychology of professional education*, 6, 9-34 [in Ukrainian].

7. Osadchenko, I. (2019). Obgruntuvannia poniattia «dydaktychna systema» u konteksti suchasnoi pochatkovoї shkoly [Substantiation of the concept “didactic system” in the context of modern primary school]. *Osvita XXI stolittia: teoriia, praktyka, perspektyvy – Education of the XXI century: theory, practice, prospects: Proceedings of the First International scientific-practical Internet conference (Kyiv, April 18, 2019)*. Kyiv: Feniks, 29-32 [in Ukrainian].

8. Kolomiets, N. (2018). Dydaktychni zasady efektyvnoho zastosuvannia interaktyvnykh metodiv u navchanni molodshykh shkoliariv [Didactic principles of effective application of interactive methods in teaching primary school students]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu – Collection of scientific works of Uman State Pedagogical University*, 1, 118-129. DOI: <https://doi.org/10.31499/2307-4906.1.2018.134899> [in Ukrainian].

9. Kontseptsiiia rozvytku tsyfrovyykh kompetentnostei: skhvaleno rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 3 bereznia 2021 r. № 167-r [Concept for the development of digital competencies: approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine on March 3, 2021, № 167-r]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text> (access obtained: 30.03.2026) [in Ukrainian].

10. Myroshnychenko, O. (2020). Zmist i struktura tsyfrovoy kompetentnosti maibutnykh pedahohiv zakladiv vyshchoi osvity [Content and structure of digital competence of future teachers]

of higher education institutions]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools*, 70(3), 119-123. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.70-3.22> [in Ukrainian].

11. Kovalchuk, A. (2023). Rozvytok tsyfrovoy kompetentnosti maibutnikh pedahohiv profesiinoho navchannia v umovakh tsyfrovizatsii [Development of digital competence of future vocational education teachers in the context of digitalization]. *Molod i rynek – Youth and market*, 11-12(219-220), 148-153. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.296992> [in Ukrainian].

12. Pro osnovni zasady derzhavnoi polityky u sferi utverdzhennia ukrainskoi natsionalnoi ta hromadianskoi identychnosti: Zakon Ukrainy vid 13.12.2022 № 2834-IX [On the basic principles of state policy in the field of establishing Ukrainian national and civic identity: Law of Ukraine of December 13, 2022, № 2834-IX]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text> (access obtained: 30.03.2026) [in Ukrainian].

13. Zhadan, I. (2022). Hromadianska kompetentnist: sotsialni ochikuvannia i realii [Civic competence: social expectations and realities]: monohrafiia. Natsionalna akademiia pedahohichnykh nauk Ukrainy, Instytut sotsialnoi ta politychnoi psykholohii. Kropyvnytskyi. 110 p. [in Ukrainian].

14. Kovalova, O. (2025). Hromadianska kompetentnist: operatsionalizovana model [Civic competence: an operationalized model]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti – Education and development of a gifted personality*, 4(99), 35-41. DOI: [https://doi.org/10.63437/3083-6425-2025-4\(99\)-04](https://doi.org/10.63437/3083-6425-2025-4(99)-04) [in Ukrainian].

15. Pidliachyi, V. (2019). Psykholohichni umovy formuvannia hromadianskoi kompetentnosti maibutnikh pedahohiv [Psychological conditions for the formation of civic competence of future teachers]. *Osvita doroslykh: teoriia, dosvid, perspektyvy – Adult education: theory, experience, prospects*, 1(15), 77-86. DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(15\).2019.98-107](https://doi.org/10.35387/od.1(15).2019.98-107) [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 24.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 07.04.2026